

Teatrul Național „Vasile Alecsandri“ din Iași

■ BURGHEZUL GENTILOM

de Molière

Data premierei : 4 noiembrie 1975.
Regia : VIRGIL TANASE. Scenografia : TRAIAN NIȚESCU.

Distribuția : GEORGE MACOVEI (Domnul Jourdain); CARMEN RABU (Doamna Jourdain); MARIA MUNTEANU (Lucile); CONSTANȚA LERCA (Nicole); FLORIN MIRCEA (Cleonte); PETRU CIUBOTARU (Covielle); SERGIU TUDOSE (Dorante); CORNELIA GHEORGHIU (Dorimène); ALEXANDRU RLEHAN (Profesorul de muzică); VALERIU BORU (Profesorul de dans); ADRIAN TUCA (Profesorul de scrimă); PAPIL PANDURU (Profesorul de filozofie); MARCEL FINCHELESCU (Croitorul); EMILIAN BELCIN (Muftiul); GHEORGHE MARINCA (Regele); EMIL COȘERU (Ucenicul croitor).

Nimic mai inexact decât a considera *Burghezul gentilom* o piesă „ușoară“, o simplă farsă. Mai mult, credem că textul ridică cititorului și spectatorului de astăzi niște probleme care, cu siguranță, nu se puneau pe vremea lui Molière. Să ne explicăm. *Burghezul gentilom* ni se pare, mai întâi, un text contradictoriu. Este una din piesele lui Molière cu cea mai clar subliniată adresă socială, dar nu mai poate avea astăzi forța de impact de odinioară; nici titlul nu mai are același efect de șoc, cu acea alăturare, ce trece să fi părut enormă în secolul al XVII-lea, dintre „bourgeois“ și „gentilhomme“. Iar această temă gravă a fost tratată cu mijloacele divertismentului, Molière dînd impresia că se complăce într-un joc, uneori de-a dreptul grațiu. În al doilea rînd, *Burghezul gentilom* este un text *baroc*. Nu e cazul și nici locul de a insista asupra raportului (repus mereu în discuție) dintre *baroc* și *clasic* în secolul al XVII-lea; ceea ce vrem să spunem este că, în ce privește construcția, piesa prezintă, în această perspectivă, niște particularități ce-i conferă un statut aparte, în special prin repunerea în cauză a echilibrului dintre textul propriu-zis și ceea ce îl însoțește. În prima parte a piesei ne se întîmplă, practic, nimic, textul propunîndu-ne o parodie a unui anumit

tip de educație și de cultură; mecanismul acțiunii odată pus în mișcare, este curînd oprit, pentru a face loc baletului și ceremoniilor pitorești. Așadar, un fenomen istoric de anvergură, ascensiunea unei clase, este prezentat prin intermediul unei intrigi reduse la minimum, mereu în pericol de a fi „înghițită“ de spectacolul fastuos-parodic în care este antrenat Domnul Jourdain!

Cum a rezolvat regia contradicțiile și dificultățile textului? Virgil Tănase ne oferă o lectură *critică*, inteligentă și incitantă, a piesei. În viziunea sa, Domnul Jourdain nu este doar victimă, ci și profitor de pe urma farsei care i se joacă. Personajul surprinde la un moment dat planurile lui Cleonte și Covielle, devine conștient de jocul dublu al lui Dorante, dar acceptă situația, în ideea că astfel își va atinge scopul, adică înobilarea. Prin urmare, o răsturnare a unei situații clasice: nu înșelătorul înșelat, ci înșelatul care reușește să-și bată adversarii cu propriile lor arme. În final, Domnul Jourdain este investit de rege, într-o scenă în care umbra protagonistului se proiectează amenințător — acoperindu-l — pe imensul portret al lui Ludovic al XIV-lea, ce domină platoul. Piesa este astfel integrată unei evoluții istorice pe care noi o putem astăzi judeca retrospectiv. Această lectură (obiectia se ridică automat) forțează întrucîtva datele textului, dar regizorul a avut tactul de a o face cu discreție și simț al măsurii. Spectacolul este aerat, agreabil, iar momentele de divertisment nu sînt sacrificate; acolo unde trebuie, farsa rămîne farsă, și jocul — joc. Scenografia pune în valoare acel caracter baroc de care vorbeam mai înainte, evitînd însă încălcarea excesivă; cîteva elemente de mobilier, candelabrele (exuberante), detaliile arhitecturale sînt suficiente pentru a sugera climatul artificial și prețios, și apar chiar cîteva note de „kitsch“ (seria de Cupidonii în basorelief), care trimit la prostul gust al personajului principal. Ritmul spectacolului este însă inegal, cu momente de haz autentic și cu altele de haz căzînit; nu toți interpreții găsesc nota adecvată, și nu toate gag-urile depășesc stadiul de bune intenții. Misiunea cea mai dificilă a avut-o, bineînțeles, George Macovei. Actor experimental, care „simte“ publicul și-i prevede reacțiile, interpretul s-a „dezlîntuit“ în prima parte a reprezentației, iar în cea de a doua a fost mult mai reținut, în nota cerută de regie. Omogen este grupul interpretelor rolurilor feminine; au impresionat plăcut dinamismul și verva lui Carmen Barbu, eleganța Corneliiei Gheorghiu, spontaneitatea Mariei Munteanu, prospețimea Constanței Lerca. În rest, o distribuție, în general, corectă, cu cîteva excepții ce se situează deasupra sau dedesubtul liniei de plutire. Să subliniem, în încheiere, că e vorba de un debut în regie (în fapt, spectacolul de diplomă al lui Virgil Tănase) și că acest *Burghez gentilom* este o promisiune care ne îndreptățește să așteptăm niște certitudini.